

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2020-245

2.4.2020

Tryg Forsikring NUF

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Billakking – uklart løsemiddelskade – juridisk bistand – yfl. § 11 (1) b, skl. § 3-1, fal. § 18-2.

Forsikrede arbeidet fra ca. 1980 til 2010 som billakkerer. Han ble deretter sykemeldt bl.a. grunnet skulderplager, og ble innvilget uføretrygd av Nav fra mars 2016. Nav godkjente løsemiddelskade som yrkessykdom i mars 2017. Journalnotater viste at sykdomsbildet var omfattende, bl.a. skulderplager samt lære- og lesevansker. To spesialister, som avga felles erklæring, la til grunn at hypotetisk sett kunne den samlede løsemiddeleksponering være tilstrekkelig til å gi en lettgradig kronisk toksisk encephalopati (maksimalt 5-10 % vmi). Selskapet avslo krav om ménerstatning, erstatning av inntektstap og utgifter til juridisk bistand. Etter en konkret vurdering konkluderte nemnda med at forsikrede ikke hadde sannsynliggjort at han hadde en yrkessykdom som hadde gjort ham helt eller delvis ervervsufør eller kunne gi ham rett til ménerstatning. Nemnda kunne heller ikke se at det forelå grunnlag for å dekke utgifter til juridisk bistand og selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (billakkerer, f. 1967) arbeidet med billakking i omtrent 30 år.

I journalnotat 25.8.04 omtales "konstant hodepine" som "forværres ved fysiske anstrengelser". Forsikrede var sykemeldt 25.8.-3.10.04. Deretter var han i hh. til fastlegens notat 8.10.04 igjen i arbeid og følte seg bedre.

Etter legebesøk 12.11.07 noterte fastlegen:

Har ikke vært hos meg siden -04. ... Kommer i dag fordi han har økende plager med formen. Blir lett sliten, reagerer sterkt på lukter som maling eller vedfyring. Sier han kaster opp. Må gå ut. Jobbet som billakkerer siden han var 14 år. Mye uten beskyttelsesutstyr som de har i dag. Fått økende leddsmarter, i mange ledd, skuldrer, knær. Kan ha noe dårligere hukommelse. Kona sier han har det. Følger han er bedre i ferier. Og også i helger. Engstelig for løsemiddelskade.

Det heter i epikrise skrevet av lege M. v/Ø. 11.1.08:

VURDERING; Kompleks situasjon. Det kan ikke sies å være påvist nevrologiske utfall. Pasienten har sannsynligvis medfødte lærevanskeligheter. Hvorvidt han i tillegg har en ervervet encephalopati av typen løsemiddelskade er vanskelig å avgjøre på klinisk grunnlag alene. Etter foreliggende opplysninger har han jo vært utsatt for potensielt nevrotoksiske løsemidler i et større omfang enn hva som er vanlig i dag. Om det blir nødvendig får dette eventuelt forsøkes kartlagt nærmere. Jeg får klart inntrykk av at denne pasienten også har en angstlidelse. ...

Av epikrise 17.4.13 utstedt v/SØF Hjerterpol fremgår at forsikrede har vært sykemeldt de siste 2 1/2 årene "grunnet skulderplager. Har også hatt prolaps i cervikalcolumna. Kjent polycytemi øsofagitt og mulig hatt et cerebralt insult i 2004." Den aktuelle undersøkelsen var begrunnet i "intermitterende klemmende smerter i venstre thorax" fra sommeren 2012.

Bekymring for løsemiddelskade omtales igjen i fastlegejournalen 22.1.15: "I lang tid slitt med hjertebank og svette på natta. Er usikker på løsemiddelskade. Sliter med utslett på kroppen. Dessverre mere angstplager".

I sluttrapport til Nav etter avklaringstiltak oppsummeres forsikredes bakgrunn slik:

Ble sm. Klarte ikke å holde i lakkeringsprøya. Begge skuldrene ødelagt. Samt nakke. I tillegg løsemiddelskader. Se innsøk. Mye angst. Tabletter. Tidligere ett hjerneslag, var midl lam venstre side. Ordblind. Legeangst. Hadde egentlig operasjon 19 des med trakk seg.

Rapporten konkluderte med at det var høyst sannsynlig at han ikke kunne komme tilbake til yrket. Dette ble begrunnet med at forsikrede var under utredning for løsemiddelskader og hudutslett, hadde en skadet skulder og at fastlegen hadde uttalt at det "peker klart i retning av tilnærmet ingen restarbeidsevne". Med hensyn til andre yrker ble det vist til at han også hadde dysleksi og problemer med data og at tall og språkforståelse er svært dårlig. "Dette sammen med fysikk, eliminerer de fleste arbeidsoppgaver". Det ble anbefalt at Nav tok initiativ til at forsikrede kunne starte i en mindre stilling/tilkalling som praktikant/hjelparbeider på et psykiatrisk senter.

Forsikrede meldte "løsemiddelskade/slitasje skulder" til Nav 10.9.15.

Professor, spesialist i nevropsykolog, H.N. foretok en nevropsykologisk undersøkelse. I uttalelsen av 29.12.15 skriver H.N. at funnene tydet på "generelt kognitivt evnenivå i underkant av normalområdet". Det heter videre:

...

... Det er mulig at toksisk encephalopati foreligger i tillegg til verbale lærevansker, men dette lar seg vanskelig måle da effekten av lære-/lesevansker er betydelig mer uttalt på det nevropsykologiske testbatteriet, enn relativt lett nevropsykologisk sekvele som kan forventes ved eventuell toksisk encephalopati.

I forbindelse med eventuell rehabilitering/attføring til nytt yrke vurderes at verbale lære- og lesevansker vil utgjøre en klar utfordring i forbindelse med eventuelle kurs og opplæring med teoretisk innhold. Relativt høy grad av plager med uro, angst og depressivitet vil også by på utfordringer i attførings-/rehabiliteringssammenheng.

Nav innhentet arbeidsmedisinsk spesialisterklæring fra dr. N. I erklæringen av 7.1.16 heter det:

1. KRONISK TOKSISK ENCEPHALOPATI (LØSEMIDDELSKADE)

a) Sykdomsbilde

Deler av symptombildet kan passe med en kronisk toksisk encephalopati, først og fremst de kognitive problemene, tretthet og utmattelse, hodepine og psykiske plager, muligens også autonome symptomer (økt svettetendens, gastrointestinale symptomer). Dette er imidlertid uspesifikke symptomer som også kan ha andre årsaker enn løsemiddeleksponering. Han er ikke utredet med MR cerebrum, og det foreligger ikke nevropsykologisk undersøkelse for en objektivisering av hans hukommelses- og konsentrasjonsproblemer. ... De øvrige plagene hans i form av muskel- og leddsmerter og utslett, samt polycytemi kan mest sannsynlig ikke forklares ut fra tidligere løsemiddeleksponering.

En kan ikke vurdere hvorvidt delvilkår a) kan anses å være oppfylt, da skadelidte ikke er tilstrekkelig utredet med hensyn på kronisk toksisk encephalopati.

b) Påvirkning i tid og konsentrasjon – eksponering

Skadelidte har arbeidet som billakkerer fra 1981-2010, dvs. i litt over 30 år. ...

Den totale eksponeringen for løsemidler vurderes skjønnsmessig som mest sannsynlig tilstrekkelig til å gi en økt risiko for kronisk toksisk encephalopati, ikke minst da han også har vært eksponert allerede fra ung alder (14 år) som lærling.

...

c) Symptomene skal være oppstått i rimelig tid etter påvirkningen

...

Delvilkår c) anses å være oppfylt

d) Annen sykdom eller påvirkning

Skadelidte var i 2004 innlagt nevrologisk avdeling grunnet venstresidig hemiparese, uten at det ble funnet holdepunkter for hjerneslag. Han ble igjen utredet av nevrolog i 2008 og med nytt CT cerebrum i 2011, uten sikker patologi. Det er ikke gjort MR cerebrum (klaustrofobi), og det foreligger heller ikke nevropsykologisk undersøkelse for en objektivisering av skadelidtes kognitive problemer. Av den grunn er det vanskelig å vurdere hvor vidt andre årsaksfaktorer enn løsemiddeleksponeringen kan ha vært av betydning i symptomutviklingen.

... Det kan også være mistanke om at han har en latent angstlidelse (konf. tidligere) og mulig søvnforstyrrelser som kan være medvirkende i hans symptombylle, uten at vi kan avgjøre om sistnevnte er direkte følge av løsemiddeleksponering.

...

Samlet konklusjon

Skadelidte er primært henvist til vurdering for løsemiddelutløst toksisk encefalopati. Anamnestic er det symptomer og eksponering som kan gi mistanke om dette, men det er ikke kvantifisert ved nevropsykologisk utredning. Klinisk vurdert anses hans tilstand ikke å gi medisinsk invaliditet over 14%. Det er samlet eksponeringstid (ansatt i 22 år og selvstendig 16 år) som er avgjørende for løsemiddelutløst toksisk encefalopati, men det anses likevel at den tid han var ansatt og eksponert for løsemidler, er tilstrekkelig og nødvendig eksponeringstid til å kunne gi en lettgradig encefalopati. Hans tidligere lette lese- og skrivevansker må evt. tas hensyn til ved gjennomføring og vurdering av nevropsykologisk test. (...)

Nav innvilget 15.2.16 100 % uføretrygd fra 1.3.16. Yrkesskade fordeler synes ikke å være vurdert.

Nav anmodet spesialist i nevrologi S. om en vurdering av HAVS som yrkessykdom. I erklæringen av 8.4.16 konkluderer S. med at det ikke foreligger mistanke om perifer nerveskade i hendene. I rapporten skriver han videre:

Pasienten medbrakte en rapport fra Nevropsykologisk poliklinikk. Muligens er det utenfor mandatet å kommentere denne, men her er det heller ingenting som tyder på at det er noe opplagt sammenheng mellom hans prestasjoner ved denne testen og eventuelt toksisk encefalopati. ...

Min kommentar: Jeg forstår det derfor slik at man ikke sikkert kan si at hans reduserte kognitive prestasjoner direkte kan settes i forbindelse med noen løsemiddeleksponering.

...

8.1 Årsakssammenheng

Når det gjelder **årsakssammenheng** av det ovenstående graderes sannsynligheten for at pasientens nåværende lidelse kan tilbakeføres til ulykken/hendelsen/påvirkningen som mindre enn 50 % i henhold til retningslinjer gitt Folketrygden.

Nav sendte S. spesialisterklæring og rapporten fra den nevropsykologiske undersøkelsen 29.12.15 til dr. N. Sammen med pensjonert overlege og spesialist i arbeidsmedisin dr. L., utferdiget N. en tilleggserklæring 9.3.17. I konklusjonen heter det:

Symptombildet er forenlig med en lettgradig kronisk toksisk encefalopati, men skadelidte har uttalte lærevansker kjent fra tidligere, noe som vanskeliggjør nevropsykologisk diagnostikk. Det er dermed fortsatt ikke mulig å konkludere sikrere med hensyn på årsak til hans sykdomsbilde. Hypotetisk sett kan den samlede løsemiddeleksponering være tilstrekkelig til å gi en lettgradig kronisk toksisk encefalopati som i så fall maskeres av uttalte lærevansker og kommer i tillegg til dette. Et evt. tillegg som kan tilskrives lettgradig kronisk toksisk encefalopati og løsemiddeleksponering anses i så fall maksimalt å utgjøre skjønnsmessig ca. 5-10 % varig yrkesbetinget medisinsk invaliditet.

Nav godkjente 23.3.17 løsemiddelskade som yrkessykdom likestilt med yrkesskade. Det er ikke fremlagt noen begrunnelse for vedtaket. Rådgivende overlege i Nav (ROL) var enig i arbeidsmedisinerens (dr. Ns) vurdering av 5-10 % varig medisinsk invaliditetsgrad (vmi). Nav av slo

kravet om ménerstatning fordi invaliditetsgraden ikke oversteg 15 %. Nav klageinstans opprettholdt vedtaket 27.3.18.

Krav ble meldt til selskapet etter at YFF hadde avgjort at konstateringstidspunktet enten var 25.8.14 eller 12.11.07. Selskapet var ansvarlig assurandør både i 2007 og 2014. Kravet ble avslått 20.9.18. Det ble vist til at det var svært usikkert om det foreligger en yrkesutløst løsemiddelskade som har medført toksisk encephalopati. Selv om det skulle foreligge årsakssammenheng, ville dette ikke gi rett til ménerstatning. Selskapet viste også til at forsikrede ville ha vært ufør også uten eventuelle yrkesutløste plager.

I klagen til nemnda er det sitert fra notat etter et basismøte i Nav 3.9.15. Fastlegen deltok per telefon:

Legen orienterer om sin kjennskap til saken, og viser til den utredning som er gjort med hensyn til yrkessykdom. Han sier at ... har flere problemer, sin skulder, lese og skrive vansker og at han har en yrkessykdom som hemmer han betydelig i hverdagen. Han er tydelig på at han ikke ser noen muligheter for han i noen form for arbeidsrettede tiltak eller ordinært arbeid. Hans løsemiddelskade er den som er mest invalidiserende sier legen.

Sekretariatet vurderte saken 6.2.19. Sekretariatet kom til at det ikke var sannsynliggjort at forsikrede var påført en yrkessykdom i form av toksisk encefalopati – en løsemiddelskade. Sekretariatet bemerket at det for øvrig, forutsatt løsemiddelskade, ikke var grunnlag for utbetaling av ménerstatning, herunder at eventuell løsemiddelskade helt eller delvis ikke var en nødvendig betingelse for uførheten. Saken ble deretter avsluttet.

Saken ble klaget inn på ny 24.9.19. I klagen heter det:

Det foreligger nye opplysninger, herunder vedtak om yrkesskadefordel på uførepensjon. Vedtaket er oversendt selskapet, som opprettholder sitt avslag i saken. Det foreligger på nytt en tvist med selskapet. ...

Som nytt dokument er lagt frem vedtak truffet av Nav 26.4.19. I vedtaket tilkjennes forsikrede 35 % yrkesskadefordeler på uføretrygden. I sin begrunnelse skriver Nav:

Rådgivende overlege vurderer at 33 prosent av den totale uførheten kan tilskrives den godkjente yrkesskaden. Prosentsatsen er rundet opp til nærmeste hele 5 prosent. Vi har dermed kommet fram til at 35 % av uførheten din skyldes godkjent yrkesskade eller yrkessykdom.

Det er vist til Nav 23.3.17 godkjente løsemiddelskade som yrkessykdom.

Sekretariatet spurte 26.2.20 selskapet med henvisning til yrkesskedeforsikringsloven § 12 om selskapet hadde vurdert å dekke noe av de påløpte utgiftene til juridisk bistand i saken.

Forsikrede har opplyst at han ikke har mottatt noe fra selskapet eller YFF til dekning av juridisk bistand. YFF har uttalt at krav om erstatning for sakskostnader må gjøres gjeldende mot det ansvarlige selskapet.

Selskapet har fastholdt tidligere anførsler, herunder for juridisk bistand.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han har krav på yrkesskadeerstatning pga. løsemiddelskaden. Det er vist til skadeerstatningsloven § 3-1, yrkesskedeforsikringslovens § 11 første ledd bokstav b, jf. § 11 annet ledd, samt vedtaket om uførepensjon med yrkesskadefordeler. Det er også vist til nemndspraksis som viser at en vurdering av bevisene i en sak som regel slår ut i favør av den part som har støtte for sitt syn i en uavhengig sakkyndig erklæring, og at forsikrede har støtte for sitt syn fra Nav, spesialisterklæringer og uttalelsen fra Nav sin rådgivende lege.

Selskapet må dekke rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand, jf. yrkesskedeforsikringsloven § 13 og skadeserstatningsloven § 3-1 første ledd, jf. fal. § 18-2. Utgifter

til spesialisterklæring utgjør en nødvendig utgift tilsvarende juridisk bistand, jf. skadeerstatningsloven § 3-1.

Selskapet har i all hovedsak anført at det ikke er sannsynliggjort at forsikrede er påført en yrkesutløst løsemiddelskade. Det er uansett ikke sannsynliggjort en eventuell sykdomsrelatert varig medisinsk invaliditet (vmi) på minst 15 %. Under enhver omstendighet er en eventuell yrkesutløst løsemiddelskade ikke årsak til forsikredes tap og bortfallet av ervervsevne – det foreligger andre selvstendigvirkende årsaker til forsikredes ervervsuførhet og tap. Selskapet har i tillegg anført at det i alle tilfeller ikke er grunnlag for gjenopptak av saken.

Utgifter til juridisk bistand dekkes i den grad det foreligger en yrkessykdom/yrkesskade, herunder årsakssammenheng, som medfører at selskapet er erstatningsansvarlig. I tilfeller med usikkerhet om årsakssammenheng, vil selskapet i begrenset omfang dekke kostnader til juridisk bistand. I dette tilfellet foreligger det derimot ikke usikkerhetsfaktorer. Forsikredes egen oppfatning av at helseplager kan tilbakeføres til en bestemt skadehendelse/skadelig påvirkning er uten betydning for selskapets ansvar ift. dekning av utgifter til juridisk bistand, jf. Rt. 2007 s. 158. YFFs henstilling om at krav om erstatning for sakskostnader må gjøres gjeldende mot det ansvarlige selskapet, forplikter ikke selskapet til å dekke utgifter til juridisk bistand. Saken er for øvrig tilstrekkelig utredet iht. fal. § 18-2.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder om forsikrede har sannsynliggjort at han har en yrkessykdom i form av løsemiddelskade, jf. yfl. § 11 første ledd bokstav b. Forutsatt løsemiddelskade, er spørsmålet om det foreligger årsakssammenheng mellom sykdom og inntektstap/uførhet. I tillegg reiser saken spørsmål om forsikrede har krav på å få dekket utgifter til juridisk bistand.

Nav har godkjent løsemiddelskade som yrkessykdom. I de fremlagte spesialisterklæringene er det imidlertid uttrykt tvil om det foreligger en yrkessykdom.

Etter yfl. § 11 annet ledd skal en yrkessykdom anses forårsaket i arbeid, på arbeidstiden, hvis forsikringsgiver ikke kan bevise at det ikke er tilfellet. Det er forsikrede som må sannsynliggjøre at det foreligger en yrkessykdom, se HR-2012-02348-A avsnittene 33 og 34. Kravet til bevisets styrke er sannsynlighetsovervekt. Presumsjonsbestemmelsen i § 11 annet ledd gjelder ikke spørsmålet om hvorvidt arbeidstakeren faktisk har en skade eller sykdom som er likestilt med yrkesskade.

Konklusjonen i tilleggserklæring fra N. og L. er uklar, og sannsynliggjør, slik nemnda ser det, ikke at forsikrede har en yrkessykdom som har gjort ham helt eller delvis ervervsufør og gitt ham rett til ménerstatning. Nav har godkjent at forsikrede har en yrkessykdom og tilstått ham 35 % yrkesskadefordeler i uføretrygden. Grunnlaget for Navs vedtak er ikke kjent for nemnda. Det er ikke lagt frem andre spesialisterklæringer eller utredninger enn de som er omtalt foran. Navs nye vurderinger bygger på uttalelse fra rådgivende overlege. Uttalelsen er imidlertid som nevnt ikke fremlagt i saken. Navs vedtak er under enhver omstendighet ikke bindende for selskapet.

Det fremgår av sakens dokumenter at forsikrede har en ubrukelig arm som gir ham smerter, se erklæringen fra S. Dokumentasjonen viser videre at han falt ut av ervervslivet fordi han ikke lengre klarte å holde i lakkeringsprøyten og at begge skuldre var ødelagt. Det omtales også smerter i nakke, rygg, angst og læringsvansker. Etter nemndas syn tilsier dette at forsikrede ville ha vært ervervsufør uavhengig av en eventuell løsemiddelskade. En eventuell løsemiddelskade på 5-10 % synes så liten i det totale bildet, at det ikke er naturlig å tillegge den ansvar, jf. Rt. 1992 s. 64. Klagen over selskapets avslag på erstatning for yrkessykdom og ménerstatning, kan da ikke føre frem.

Forsikrede har også krevd at selskapet pålegges å dekke hans utlegg til juridisk bistand. Etter det som er opplyst, har selskapet ikke betalt noe. Gitt at forsikredes prinsipale krav – erstatning for yrkessykdom – ikke har ført frem, kan nemnda ikke se at det foreligger noen rettslig forpliktelse for selskapet å dekke utgiftene til juridisk bistand.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Jane Ytreøy Grøndalen (selskapsrepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).